

'De missstand is veel breder dan knoeien met cijfers'

Zijn jarenlange strijd tegen de 'boekhoudfraude' bij gemeenten en provincies heeft hem weinig opgeleverd en veel gekost. Maar net zo overtuigd als twintig jaar geleden vecht Leo Verhoef door.

FINANCIËN

Verhoef is niet iemand die de nuance zoekt. Menig gemeente- en provinciebestuurder ontving al eens een brief van hem. Een standaardzincitaarin luidt dat de jaarrekening van de betreffende overheid 'alleen maar bruikbaar is in de open haard'. De registeraccountant zit nu al jaren thuis met een bijstandsuitkering, ondanks geen werkgever hem meer wil.

Feiten

Hij ziet zichzelf als een klokkenluider die zegt waar het op staat, niet meer en niet minder. Als ik het over mocht doen', vertelt hij in zijn woning in Wijk bij Duurstede, 'dan zou ik het weer net zo doen. Ik breng mijn boodschap niet cru. Ik noem gewoon de feiten. Maar daar houden politici niet van. Die willen vrijheid, blijheid en vinden hun weg in wollige taal.'

In 1989 maakte hij kennis met de boekhoudpraktijken bij gemeenten. Ik stapte daar binnen en meteen de eerste dag zag ik dat er niets van klopte in de jaarrekeningen en administraties. En er stonden ook nog goedkeurende verklaringen bij

andere plaats. Het liep overal spaak.' Uiteindelijk volgde ontslag, waarna hij als zelfstandig adviseur aan de bak ging. Maar ook dat hield op. 'Mensen krijgen toch door: "Hé, dat is die Verhoef!"'

MILJARDEN

De kern van zijn boodschap is dat lagere overheden stevast een fout beeld geven van hun overschat of tekort en van hun financiële positie. Veelal doen zij die slechter voorkommen dan de werkelijkheid toelaat. Zo sloot Amsterdam de rekening van baten en lasten over 2007 officieel met een voordeilig saldo van 52 miljoen euro. Maar de balans geeft aan dat het gemeentelijke vermogen aangroeide met 113 miljoen. Er wordt dus 61 miljoen verzweegen, zegt Verhoef.

Deze verschillen tussen enerzijds de balans en anderzijds de winst- en verliesrekening van gemeenten zijn schering en inslag. De achtergeholde bedragen lopen volgens Verhoef in de miljarden. CBS-cijfers bevestigen dat de vermogensaanwas over de afgelopen jaren fors is. Maar handelen gemeenten werkelijk in overeenstemming met de geldende voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV).

Verhoef onderkent dat rammelende stukken daar in principe aan kunnen voldoen. 'Volgens mij staan er bepalingen in het BBV die leiden tot onware verslaggeving.'

lijkt in strijd met de wet? Verhoef vindt van wel. 'Eedereen loopt eraan voorbij, zelfs accountants, dat de Gemeentewet hartstikke goed is. Die zegt: de accountant moet in de eerste plaats verklaren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de

Aangiften van fraude in een la verdwennen onder in een la

grootte en samenstelling van het vermogen.' Dit, zegt Verhoef, zal iedere accountant moeten ontkennen bij de meeste jaarrekeningen. Een tweede punt waarop een verklaring van de accountant is vereist, is de vraag of de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de geldende voorschriften in het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV).

Verhoef probeert via tal van wegen zijn gelijk te halen, maar krijgt dat slechts mondjesmaat. Zo sleepte hij de vier grote accountantskantoren - 'ze zijn me allemaal even lief' - voor de Raad van Tucht voor Accountants. De raad erkende dat

Kamerleden en Leo Verhoef
Verhoef stelt dat hij diverse Kamerleden heeft gesproken die beloofden met zijn zaak aan de slag te gaan, maar vervolgens niets van zich lieten horen. Hij wijst dit aan partijmachinaties. Kees Vendrik van GroenLinks begreep hem bijvoorbeeld 'binnen een kwartier' maar zou daar vervolgens weinig mee hebben gevonden. 'Ik denk dat hij is teruggefloten door lokale wethouders van zijn partij,' aldus Verhoef. Desgevraagd geeft Vendrik echter een andere lezing. 'De scheptie waarmee Verhoef zijn standpunt brengt deel ik niet,' zegt het Kamerlid. 'De transparantie van de boekhoudingen moet verbleven, in zoverre heeft hij absoluut een punt. Maar door het gebruik van grote woorden als "fraude" kerend mensen zich van hem af, dat merk ik

ook bij mezelf. Bij fraude moet minstens sprake zijn van opzet en het suggereren ook het verdriuwsteren van geld.' Het verbaast Vendrik niet dat ook hij de hoen van Verhoef over zich heen krijgt. 'Verhoef verwacht dat je het met hem eens bent en maakt je tot tegenstander als je dat niet bent. Dat werkt niet in zijn eigen voordeel, vrees ik.' Ook VVD-Kamerlid Willibrord van Beek ontdekt dat hij het met de registeraccountant eens is, zoals Verhoef zegt: 'Verhoef heeft zo zijn eigen opvatting over gemeente-financiën, die door de meeste van zijn vakbroeders niet worden gesteund.' Zegt de liberaal. 'Voor sommige gemeenten zal het wel degelijk nuttig zijn om geld apart te zetten, voor andere misschien niet. Dat kan ik niet vanuit Den Haag beoordelen.'

het inderdaad 'niet ongebruikelijk' is bij provincies en gemeenten dat bedragen buiten de rekening van baten en lasten worden gehouden. Maar ze stelde dat ook naar de toelichting op die rekening moet worden gekeken. Daaruit zou wel een getrouw beeld rijzen.
Het meest overtuigende gelijk kreeg Verhoef in 2006 van de Amsterdamse Rekenkamer. Die noemde zijn manier om het resultaat te bepalen 'conform het BBV', daarmee implicerend dat het bestuur van de hoofdstad de cijfers op een onwettige manier had gepresenteerd. De accountant en wethouder Asscher

stelden echter dat wel degelijk aan de voorschriften was voldaan.

Vervolging

Een reeks aangiften van boekhoudfraude, waarmee Verhoef inzette op strafrechtelijke vervolging, liep stuk. 'Mijn aangiften verdwenen onder in een la.' Daarop wendde hij zich tot het gerechtshof met een poging als nog vervolging af te dwingen, zoals omlangs lukte in de zaak-Wilders. Het Hof van Den Bosch verlaarde hem echter niet-ontvankelijk omdat hij geen inwoner was van de Brabantse gemeenten waartegen hij aangifte deed.

ledere toezichthouder kijkt de andere kant op

Maar de klager bleek niet voor één gat te vangen en probeerde het opnieuw, nu met de gemeente Wijk bij Duurstede en de provincie Utrecht, waar hij domicilie heeft. 'Dat moet toch twee keer raak zijn, dacht ik. Maar dit werd afgedaan met het argument dat ik deze gemeente en provincie alleen maar pakte om een landelijk voorbeeld te stellen. Ook in die gevallen noemde het Hof mij daarom niet belanghebbende.'

'Dit geeft dus aan dat de misstand veel breder is dan gemeenten die knoeien met de cijfers. Alles en iedereen die daarop toezicht moet houden, kijkt de andere kant op. Provincies ook. Want de wethouder hier, die komt zijn provinciekort mitten weer tegen bij de PvdA of welke partij dan ook. Die jongens wisselen functies uit. Ook de media laten het afweten, doen geen serieus onderzoek.'

www.leoverhoef.nl

Leo Verhoef ziet zichzelf als klokkenluider in de strijd tegen de 'boekhoudfraude' bij gemeenten en provincies. 'Ik noem gewoon de feiten.'

Maar daar houden politici niet van. Die willen vrijheid, blijheid en vinden hun weg in willekeur taal!' Foto: Jan Lankveld

van de accountant. IK dacht: zie IK het wel goed? Het was zo verbazingwekkend slecht, dat hou je echt niet voor mogelijk.'

Hij kaartte de problemen aan, intern en door middel van publicaties, en kreeg het imago van lastpost. 'Ik werd verkast van de ene naar de

Onduidelijke regels

De verdeelde meningen over de strijd die Verhoef voert, wijzen erop dat de boekhoudregels voor lagere overheden op meerdere manieren uitlegbaar zijn. Anders dan het Rijk, dat werkt met het zogenoemde kasstelsel, maken gemeenten en provincies gebruik van het stelsel van baten en lasten. Het gaat hierbij echter om een aangepaste vorm van het systeem dat in het bedrijfsleven gebruikelijk is, aangezien overheden met hun publieke taken niet een-op-een vergelijkbaar zijn met een onderneming. De regelgeving hiervoor is sinds 2003 vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Waar de Amsterdamse Rekenkamer eerder de kant van Verhoef koos in de uitleg hiervan, staat het kabinet achter de accountant en de wethouder van de hoofdstad, bleek uit eerdere antwoorden op Kamervrragen. Toenmalig minister Remkes van Binnenlandse Zaken zag er geen kwaad in dat de cijfers die naar buiten worden gebracht niet de werkelijke overschotten zijn. Lagere overheden moeten het recht hebben op deze manier geld apart te zetten. 'In wezen komt het doen van toevalsvoegingen aan reserves bij de begroting erop neer dat gemeenten sparen voor toekomstige investeringen,' aldus Remkes.